

ПОДАТКОВІ МЕТОДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. Розглянуто стан і динаміку процесу формування інвестиційного потенціалу підприємств у кризових умовах. Запропоновано інструментарій податкового регулювання для поліпшення інвестиційного середовища.

Ключові слова: фінансові ресурси підприємства, інвестування, податкове регулювання, амортизаційна політика, стимулювання нагромаджень.

Вступ. Зміна економічної ситуації в Україні – визначальна ознака сьогодення. Як і більшість країн світу, наша держава переживає складну економічну кризу. Ріст валового внутрішнього продукту України уповільнився з 7,9 % у 2007-му до 2,1 % у 2008 році. У першому кварталі 2009 року (порівняно з аналогічним періодом минулого року) ВВП знизився на 20,3, в другому – на 17,8 %. Згідно з оновленим Меморандумом економічної та фінансової політики української влади, опублікованим Міжнародним валютним фондом, прогноз падіння ВВП України у 2009 році погіршено з 8 до 14 % (з 990 млрд до 916 млрд грн). Промислове виробництво за січень–серпень порівняно з минулим роком знизилось на 29,6 %. Темпи зниження інвестицій в основний капітал у 2008 році склали 97,4 % до відповідного періоду попереднього року, а в першому півріччі 2009 року цей показник досяг рівня 56,7 % [1].

Можна стверджувати, що в найближчі роки основним критерієм і домінантою зусиль уряду, науковців, фахівців і підприємців стане швидкість відновлення належних умов макроекономічної стабілізації та подальшого економічного зростання. Починаючи з кінця 2008-го – початку 2009 року. Україна знов повертається до проблем прискорення цих процесів за рахунок чинників довгострокової дії: збільшення фінансових ресурсів підприємств, підвищення їхньої кредитоспроможності; підвищення темпів уведення в дію основних фондів в інноваційних галузях економіки; розширення внутрішнього сукупного виробничого і споживчого попиту; розширення обсягів довгострокового кредитування; досягнення цінової та валютної стабільності, оздоровлення державних фінансів тощо.

У кризові періоди особливо зростає значення державного регулювання економічних і соціальних процесів. Одну з важливих і дієвих складових державного регулювання економіки формують засоби та інструменти податкової політики. Так, надмірне підвищення податкового навантаження призводить до стримування підприємницької ініціативи, стагнації виробництва і торгівлі, розвитку тіньової економіки. Навпаки, ліберальне оподаткування сприяє зміцненню фінансового стану підприємств, насиченості ринків, підвищенню оплати праці, а також стимулює попит – найважливіший фактор економічного зростання [2].

В Україні питанням дії податків на розвиток виробництва, інвестиційні можливості підприємств, на формування системи фінансових стимулів і зростання обсягів діяльності, а також бази оподаткування завжди приділялась серйозна увага [3, 4, 5].

Але в умовах нестабільного розвитку набувають особливої актуальності наукова і практична проблеми пошуку оптимальних параметрів податкового впливу в певних

умовах господарювання і в конкретний момент часу щодо забезпечення балансу інтересів усіх суб'єктів економічних відносин. Вирішення макроекономічних завдань стимулювання інвестиційних процесів, формування раціонального співвідношення між накопиченням і споживанням через зниження податкового тягаря також потребує ефективного застосування інструментарію податкового регулювання.

Саме непрямі інструменти регулювання інвестиційного середовища мають потенціал для підвищення конкурентоспроможності українських підприємств. Вони не потребують додаткового фінансування в умовах кризи, а тому заслуговують на детальніше дослідження. Взагалі проблема ресурсного забезпечення економічного зростання в Україні надзвичайно складна. Тому розв'язання потрібно шукати на всіх напрямках, у багатьох сферах, не роблячи ставку на якийсь «стовідсотковий» варіант. Використання цілої низки пропозицій щодо стимулювання розвитку дасть змогу мобілізувати необхідний обсяг інвестиційних ресурсів.

Постановка завдання. Поряд із можливостями централізації державних коштів у бюджеті, активізації кредитно-інвестиційної діяльності комерційних банків щодо реального сектора економіки, формування основної частини інвестицій має здійснюватися в напрямках розробки механізмів збереження в підприємств і підприємців ринкових стимулів до роботи та підвищення прибутку з метою інвестування, інвестиційної спрямованості амортизаційної політики, росту заощаджень населення в процесі поступового підвищення зарплати і доходів, як це відбувається в розвинутих економічних системах. Тому виникає необхідність:

- дослідити структуру і тенденції змін джерел фінансування інвестицій в основний капітал в Україні в докризовий період та в умовах кризи;
- визначити дію факторів і механізмів формування власних фінансових ресурсів підприємств;
- розглянути напрями забезпечення інвестиційної спрямованості процесу нагромадження резервів підприємств для цілей подальшого виробничого розвитку з максимальним використанням потенціалу податкового регулювання.

Результати. Аналізуючи джерела фінансування інвестицій в основний капітал за останні дев'ять років [1], можна відзначити, що при значному рості загальних сум та випереджаючих темпах приросту коштів державного бюджету в інвестуванні, частка бюджетних джерел не зростає (табл.1). Переважна частка інвестицій в основний капітал здійснюється за рахунок власних коштів підприємств і організацій – від 56,5 до 68,6 % загального обсягу. В останні роки з решти джерел фінансування близько третини припадало на кредити банків та інші позики (приблизно 15–17 %). При цьому частка приватного капіталу, власних коштів підприємств, коштів іноземних інвесторів повільно, але неухильно знижувалась.

Таблиця 1

Інвестиції в основний капітал за джерелами фінансування

Роки	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
У фактичних цінах, млн грн									
Всього	23629	32573	37178	51011	75714	93096	125254	188486	233081
У тому числі за рахунок									
коштів державного бюджету	1210	1749	1863	3570	7945	5077	6846	10458	11576

Закінчення табл. 1

Роки	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
коштів місцевих бюджетів	975	1332	1365	2095	3544	3915	5446	7324	9918
власних коштів підприємств та організацій	16198	21770	24470	31306	46685	53424	72337	106520	132138
коштів іноземних інвесторів	1400	1413	2068	2807	2695	4688	4583	6660	7592
коштів населення на будівництво власних квартир ¹	7019	9879	9495
коштів населення на індивідуальне житлове будівництво	1176	1415	1573	1822	2577	3091	5110	8549	11589
кредитів банків та інших позик	391	1400	1985	4196	5735	13740	19406	31182	40451
інших джерел фінансування	2279	3494	3854	5215	6533	9161	4507	7914	10322
% до загального обсягу									
Всього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
У тому числі за рахунок									
коштів державного бюджету	5,1	5,4	5,0	7,0	10,5	5,5	5,5	5,6	5,0
коштів місцевих бюджетів	4,1	4,1	3,7	4,1	4,7	4,2	4,3	3,9	4,2
власних коштів підприємств та організацій	68,6	66,8	65,8	61,4	61,7	57,4	57,8	56,5	56,7
коштів іноземних інвесторів	5,9	4,3	5,6	5,5	3,6	5,0	3,7	3,5	3,3
коштів населення на будівництво власних квартир ¹	5,6	5,2	4,1
коштів населення на індивідуальне житлове будівництво	5,0	4,4	4,2	3,6	3,4	3,3	4,1	4,5	5,0
кредитів банків та інших позик	1,7	4,3	5,3	8,2	7,6	14,8	15,5	16,6	17,3
інших джерел фінансування	9,6	10,7	10,4	10,2	8,5	9,8	3,5	4,2	4,4

¹ Облік розпочато зі звіту за 2006 рік (до цього періоду входили до складу інших джерел фінансування)

Нині в умовах наявного порушення пропорцій відтворення обсягу амортизаційного фонду і прибутку стали незначними. Підприємства не мають достатніх коштів не тільки для розвитку, а й для забезпечення поточної діяльності. Внутрішні фінансові ресурси, зосереджені на підприємствах, у банківській системі, вкрай обмежені, на їхній основі вирішити завдання економічного підйому практично неможливо. Очевидно, поки внутрішніх ресурсів у країні недостатньо порівняно з потребами економічного зростання, ні іноземні інвестиції, ні навіть сприятливий інвестиційний клімат не забез-

печать ефективного функціонування виробництва. Потрібні дієві засоби, що примусять національний капітал будувати конкурентоспроможну сучасну економіку.

Отже, акцент має бути зроблений на власні джерела додаткового інвестування. Серед власних джерел фінансування важливу роль грає прибуток, що залишається в розпорядженні підприємства після сплати податків і інших обов'язкових платежів, частка якого може бути використана на будь-які інвестиційні цілі. Однак, проблема інвестицій на підприємствах розв'язується надзвичайно складно через їхню збитковість. Статистичні дані свідчать (табл. 2), що кількість збиткових підприємств в Україні досить значна – до 37,2 % загальної кількості, у тому числі у високодохідних галузях: будівництві (до 37,2 %), торгівлі (до 35,6 %). Підприємства декларували свою збитковість навіть за наявності підвищеного споживчого попиту в галузі. На етапі становлення бізнесу це можливо, але хронічні від'ємні результати – привід для ретельного моніторингу з боку податкової служби. «Вибіркове» відображення у фінансовому обліку дохідних операцій з одночасним суцільним віднесенням усіх витрат виробництва й обігу на результати діяльності – суттєвий чинник формування збитковості.

Таблиця 2

Кількість прибуткових і збиткових підприємств за видами економічної діяльності у 2006–2008 роках

Показники	Підприємства, які одержали прибуток, % до загальної кількості підприємств			Підприємства, які одержали збиток, % до загальної кількості підприємств		
	2006	2007	2008	2006	2007	2008
Всього	66,5	67,5	62,8	33,5	32,5	37,2
У тому числі (вибірково)						
промисловість	65,3	66,6	60,9	34,7	33,4	39,1
будівництво	68,1	67,9	62,8	31,9	32,1	37,2
оптова торгівля, посередництво в оптовій торгівлі	68,4	69,7	64,4	31,6	30,3	35,6

З поглибленням кризи наприкінці 2008-го й особливо у 2009 році ситуація з формуванням чистого прибутку підприємств значно погіршилась (табл. 3).

Таблиця 3

Чистий прибуток (збиток) підприємств за видами економічної діяльності за січень–червень 2009 року, млн. грн

Показники	Чистий прибуток (збиток)	Підприємства, які одержали прибуток		Підприємства, які одержали збиток	
		у % до загальної кількості підприємств	Фінансовий результат	у % до загальної кількості підприємств	Фінансовий результат
Усього ¹	-6397,2	52,0	39828,8	48,0	46226,0
У тому числі (вибірково)					
промисловість	-4943,6	49,1	17068,5	50,9	22012,1
будівництво	-1506,2	39,9	1098,0	60,1	2604,2
оптова торгівля посередництво в оптовій торгівлі	968,6	58,9	6741,0	41,1	5772,4

¹ Дані наведено без малих підприємств, банків і бюджетних установ.

Фінансові результати від звичайної діяльності в першому півріччі 2009 року порівняно з аналогічним періодом 2008-го відрізняються більш ніж у 20 разів (3548,2 та 76088,2 млн грн відповідно). Промисловість і будівництво зазнали значних збитків. Загальна кількість збиткових підприємств зросла на 12,1 в. п. (у тому числі в промисловості – на 12,8 в. п., будівництві – на 19,1 в. п., а у відносно благополучній оптовій торгівлі – на 11 в.п.). Ці дані підтверджують думку про те, що складності, пов'язані з поглибленням кризи, нашарувались на проблеми існування тіньової частини економіки.

Іншим чинником істотного впливу на процес інтенсифікації інвестицій у реальні активи є державна амортизаційна політика [6–10].

Від прийнятої політики амортизації й обсягу основних фондів, що використовують підприємства, залежить розмір амортизаційних відрахувань, які повинні в подальшому спрямовуватися на відшкодування зносу устаткування. Впродовж нормативного терміну служби має пройти своєчасна заміна устаткування без відхилень у кількісних і якісних показниках його роботи. Але протягом останніх років відволікання амортизаційних відрахувань для фінансування оборотних коштів призвели до значного старіння виробничих фондів. У результаті амортизаційні відрахування сьогодні не можуть забезпечити навіть простого відтворення основних засобів.

Дійсно, ціна заміщення, як правило, вища за ціну купівлі устаткування. Крім того, реальний термін служби обладнання скорочується внаслідок морального зносу. Додатковим фактором зниження реального обсягу амортизаційних відрахувань для здійснення простого відтворення є інфляція. Наприклад, тільки за січень–вересень 2009 року індекс споживчих цін на товари та послуги порівняно з відповідним періодом попереднього року досяг 116,8 %. Базовий індекс споживчих цін становив у 2008 році 115,6 %, а у вересні (з початку 2009 року) – 112,5 % [1].

Зв'язок перерахованих факторів і розміру недофінансування інвестиційних коштів (D) визначається залежністю:

$$D = C (T_i^n - 1), \quad (1)$$

де C – первісна вартість обладнання;
 T_i – середньорічний темп інфляції за n років;
 n – амортизаційний період, років.

Тобто необґрунтоване, штучне подовження амортизаційного періоду, що здійснюється в умовах стрімко зростаючої інфляції, обертається великими фінансовими втратами для підприємств і знижує їхні інвестиційні можливості.

Зазвичай дефіцит коштів покривається з позикових ресурсів або прибутку. У цьому випадку, по-перше, нівелюється поняття простого відтворення, і мова йде про реінвестування. По-друге, прибуток ще треба отримати, сплатити з нього податки, а потім розв'язувати проблему оновлення устаткування. Тому, враховуючи вищезгадану ситуацію зі збитковістю, чимало підприємств не здійснюють ніяких інвестиційних програм, поступово «проїдають» нараховані амортизаційні кошти.

Якщо спиратися на теоретичні міркування, підприємства зацікавлені розраховувати амортизаційні відрахування не на базі ціни покупки, а на основі ціни заміщення або в максимальному їх зближенні. Але в Україні, як і в більшості країн, порядок нарахування амортизації встановлюється законом. Підприємства в практичній діяльності не можуть слідувати тим або іншим теоретичним концепціям амортизації, а повинні дотримуватися чинного податкового законодавства. Тобто амортизаційні нарахування обчислюються, виходячи з витрат на придбання, виготовлення або поліпшення основних фондів, а відносяться на зменшення скоригованого прибутку підприємства. Діючий у податковому обліку спосіб нарахування амортизаційних відрахувань, виходячи з

залишкової вартості об'єкта основних засобів на початок звітного кварталу і норми амортизації, не дозволяє компенсувати повну вартість об'єкта основних засобів у встановлений термін, а накопичена сума амортизації виявляється меншою, ніж первинна вартість основних засобів. Процес оновлення основних фондів сповільнюється. Одночасно знижується показник грошового потоку на підприємствах, погіршуються умови функціонування економіки.

Очевидно, що можливості діючої амортизаційної системи за останні роки вичерпані. У підприємств сьогодні немає шляхів забезпечення економії податку на прибуток за рахунок амортизації. Низька інвестиційна активність зберігається в галузях реального сектора економіки, від яких залежить структурна перебудова: машинобудування, будівельна індустрія, промисловість будівельних матеріалів. Провідними фахівцями відзначається незначність масштабів використання прискореної амортизації [11].

У цих умовах назріла потреба в державних рішеннях щодо усунення негативних тенденцій і, перш за все, в областях інвестиційної, податкової і амортизаційної політики, які тісно пов'язані між собою. Такі заходи були втілені з початку 2009 року зі вступом у дію Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо мінімізації впливу фінансової кризи на розвиток вітчизняної промисловості» [12]. Згідно з Законом окремим підприємствам тимчасово надавалися пільги з уплати мита, податку на додану вартість при імпорті високотехнологічного устаткування, що не виробляється в нашій країні, гарантувалося державне замовлення на продукцію вітчизняного виробника з визначених груп товарів. Також надавалося право промисловим підприємствам застосовувати щорічну 25 % норму прискореної амортизації третьої групи основних фондів. Але вже в липні поточного року рішенням Конституційного Суду цей закон був признаний неконституційним з причин, що не мають фахового економічного обґрунтування.

Однак, прискорена амортизація – один із методів, що стимулюють інвестиційну активність. У разі використання прискореної амортизації в окремі відрізки часу утворюється додатковий резерв амортизаційних відрахувань, який може використовуватися на фінансування інвестицій. Крім того, зменшується база оподаткування податком на прибуток, і, відповідно, податкові платежі з прибутку віддаляються на певний строк. В умовах інфляції це поліпшує фінансовий стан підприємства і впливає на його інвестиційні рішення. Тому в період економічних складностей така податкова пільга повинна застосовуватися для прибутково працюючих підприємств. Розширення масштабів уживання прискореної амортизації для всієї активної частини основних фондів уявляється правильним і своєчасним кроком у кризовій фазі і може стати реальним стимулом до інвестування. Крім того, існуюча амортизаційна система не може повністю компенсувати втрати підприємств у результаті скасування раніше діючої інвестиційної пільги в розмірі 50 % податку на прибуток. Тому відновлення цього або аналогічного стимулу вчасне і дуже актуальне.

Використання інших важелів політики доходів, податкової політики та їхнього комбінування – не менш важливий напрям акумуляції інвестиційних ресурсів. Ідеться не лише про доходи підприємств усіх форм власності та їхніх об'єднань, а й про особисті доходи. Політика зростання доходів сприяє розвитку економіки за рахунок створення суттєвих матеріальних стимулів до праці. Подальше підвищення доходів громадян розширює обсяги сукупного попиту – суттєвого чинника розвитку виробництва. Нарешті, високі доходи громадян формують вищий рівень заощаджень. Проходячи через фінансову сферу, вільні грошові кошти власників формують інвестиції в процесі їх переспрямування до інвесторів. Для створення передумов збільшення обсягів заощаджень і стимулювання платоспроможного попиту як основного інвестиційного ресурсу економіки також потрібний пошук відповідних економічних механізмів.

Динаміку доходів та заощаджень населення України у 2009 році порівняно з відповідними періодами 2008-го не можна назвати негативною. У першому кварталі доходи населення зросли на 8,7 % (до 191 392 млн грн), заощадження – на 5,1 % (до 7 264 млн грн). У другому кварталі ріст доходів склав 6,1 % (до 218 312 млн грн), заощаджень – на 49,7 % (до 20 339 млн грн) [1].

Але ні сьогодні, ні раніше темпи змін обсягу заощаджень не забезпечують нової якості їхнього використання [13, 14]. Причини полягають у відсутності довіри населення до економічної політики держави, необґрунтованих обмеженнях розмірів внесків громадян до накопичувальних фондів, у формальному характері податкових пільг. Але головне — це відсутність значного потенціалу заощаджень населення України. Аналіз доходів і витрат сімей із неповнолітніми дітьми показав: середньостатистична сім'я в Україні має нульове сальдо балансу доходів і витрат за умови, якщо в її складі більше однієї дитини.

Активна робота на законодавчому рівні з вагомим підвищення життєвих стандартів населення може стати каталізатором поживлення інвестиційних процесів у економіці підприємств. Ці зусилля потрібно підкріпити засобами фінансової, насамперед податкової, політики. Необхідно послідовно змінювати орієнтацію податкової системи України з переважно фіскальної функції на забезпечення фінансової стійкості підприємств.

Зростання заощаджень населення має відбуватися як результат оптимізації податкового навантаження в системі нарахувань на фонд оплати праці. Ідеться про певне скорочення частки нарахувань і посилення їх адміністрування. У світовій практиці такі розробки відомі. На початку 90-х років минулого століття уряд США провів фундаментальну податкову реформу, головною метою якої було стимулювання зростання заощаджень. Основний принцип реформи полягав у звільненні від оподаткування заощаджень при порівняно значнішому оподаткуванні споживання. Сьогодні це класичний приклад вдалого використання податкових засобів для активізації економічного розвитку.

Застосування в Україні аналогічних заходів реформування порядку оподаткування коштів, що спрямовуються на оплату праці, підвищить економічні стимули для збільшення заробітної плати і легалізації її виплати при одночасному зниженні навантаження на бізнес. Тобто роботодавці мають отримати певну знижку відсоткової ставки нарахувань у фонди державного соціального страхування, що зменшить загальні витрати на робочу силу, сприятиме виведенню з «тіні» значної частки коштів на оплату праці, допоможе зберегти тисячі робочих місць і змінить стратегії скорочення персоналу, що зараз розгортаються в країні, на реалізацію планів із набору співробітників.

З позицій економічного зростання, вище перераховані заходи дуже перспективні щодо розширення внутрішніх фінансових ресурсів підприємств і подальшого розвитку виробництва в кризових умовах.

Висновки. Узагальнюючи здійснений аналіз проблем стимулювання процесів накопичення власних фінансових ресурсів підприємств для подальшого виробничого розвитку на основі використання податкових засобів та інструментів, можна зробити такі висновки:

1. У період економічної кризи першочерговим завданням держави повинно стати забезпечення для підприємств можливості самостійно формувати джерела власного капіталотворення. Але сформувані необхідні внутрішні інвестиційні ресурси в умовах зростаючої збитковості підприємств неможливо. Необхідно вдосконалювати режим оподаткування, що сприятиме зростанню прибутковості, а також активізувати політику надання інвестиційних пільг підприємствам. При цьому увага податкової служби до проблем створення штучної збитковості не повинна послаблюватися.

2. Уживання прискорених методів амортизації в складі механізму оподаткування – потужний важіль стимулювання інвестиційних процесів. Проте існуюча державна амортизаційна політика не дає можливості використовувати один із найбільших інвестиційних ресурсів і тому потребує швидкого перегляду і удосконалення. Невизначеність і непослідовність дій державної влади України в цьому питанні призводить до фінансових утрат, демонструє зневагу до переваг довгострокової перспективи.

3. Зацікавленість у залученні певних передових технологій, імпорту нового устаткування, відсутнього сьогодні в Україні, повинна реалізовуватися як у звільненні його від ввізних митних зборів, так і в зменшенні термінів його амортизації.

4. Надання пільг при направленні коштів, вивільнених від оподаткування, на потреби розвитку виробництва, податкове стимулювання активного оновлення основних фондів у виробничому секторі економіки через механізм прискореної амортизації треба розглядати як особливу форму кредитування, що переслідує мету інтенсифікації інвестування й упровадження нової техніки.

5. Методи амортизації основних засобів, що одночасно діють у рамках податкового законодавства і положень (стандартів) бухгалтерського обліку, потребують уніфікації. Доцільне використання підприємствами всіх методів, регламентованих фінансовим обліком, без податкових обмежень.

6. Потрібно створювати передумови для збільшення обсягів заощаджень як суттєвого інвестиційного ресурсу економіки. Один зі способів стимулювання цих процесів – оптимізація нарахувань у фонди соціального страхування шляхом запровадження уніфікованого соціального податку з роботодавців. Це дозволить зменшити загальні витрати на робочу силу, сприятиме виведенню з «тіні» значної частки коштів на оплату праці, поліпшить ситуацію зі збереженням робочих місць.

Решта існуючих проблем необґрунтованого зниження обсягу обігових коштів підприємств, тісно пов'язаних із тематикою розглянутих питань, потребують окремого дослідження. У першу чергу, це заходи з подолання інфляції та її наслідків. Без сумніву, заслуговують розгляду і практичного втілення вимоги підприємців до Державної податкової служби щодо припинення практики стягнення авансових платежів із податку на прибуток, а також упорядкування механізму повернення ПДВ експортерам. У цей перелік не можна не додати тривалий негативний вплив на оборотність обігових коштів підприємств діючого порядку сплати податків за методом нарахувань.

Література

1. Офіційний веб-сайт Державного комітету статистики України. – <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Иванов Ю.Б. Налоговый менеджмент : учеб. пособ. / Ю. Б. Иванов, В. В. Карпова, Л. Н. Карпов. – Х. : ИД «ИНЖЕК», 2006. – 488 с.
3. Иванов Ю. Б. Налоговое планирование: суть, отличие, методы / Ю. Б. Иванов // Бухгалтерия. – 2004. – № 40. – С. 37–40.
4. Соколовська А. М. Податкова система держави: теорія і практика становлення / А. М. Соколовська. – К. : Знання-Пресс, 2004. – 454 с.
5. Податкове право : навч. посіб. / [М. П. Кучерявенко, Г. В. Гех, О. О. Дмитрик та ін.]; за ред. М. П. Кучерявенка. – К. : Юрінком Інтер, 2003. – 400 с.
6. Бланк И. А. Инвестиционный менеджмент : учеб. курс / И. А. Бланк. – 2-е изд., доп. – К. : Эльга-Н, 2006. – 552 с.
7. Хобта В. М. Активізація і підвищення ефективності інвестиційних процесів на підприємствах : монографія / В. М. Хобта, О. Ю. Попова, А. В. Мешков. – Донецьк : МОН України; ДонНТУ, 2005. – 343 с.

8. Загородній А. Г. Менеджмент реальних інвестицій : навч. посіб. / А. Г. Загородній, Ю. І. Стадницький. – К. : Т-во «Знання», КОО, 2000. – 209 с.
9. Парнюк В. О. Про головні напрями реформування амортизаційної політики / В. О. Парнюк // Фінанси України. – 2006. – № 9. – С. 93–104.
10. Чумаченко М. Ще раз про амортизацію як важливе джерело інвестиційної діяльності підприємства / М. Чумаченко // Бухгалтерський облік і аудит. – 2004. – № 11. – С. 3–7.
11. Кинах А. Влияние кризиса будет ощущаться на протяжении минимум 1,5–2 лет. – <http://www.uspp.org.ua/press/49.html>
12. Закон України від 18 грудня 2008 року № 694-VI «Про внесення змін до деяких законів України щодо мінімізації впливу фінансової кризи на розвиток вітчизняної промисловості» / Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2009. – № 16. – Ст. 219.
13. Вдовиченко А. М. Фінансові ресурси населення та їх вплив на інноваційні процеси в Україні / А. М. Вдовиченко // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 1. – С. 207–217.
14. Налоги для конкурентоспособной экономики / Зеркало недели. – <http://www.economica.com.ua/finance/digest/23391.html>

Summary. Conditions and dynamics of the establishment process of investment potential during crisis are considered.

Tools of tax regulation are proposed for improvement of the investment environment.

Keywords: financial resources of enterprise, investments, tax regulation, amortization policy, stimulation of assets.

Стаття надійшла до редакції 26.10.2009